

مقدمه

بروز حوادث طبیعی پدیده ای غیر قابل اجتناب بوده و همه ساله در جهان و کشورمان شاهد خسارتهای فراوانی در این زمینه هستیم. وقوع حوادث غیر طبیعی و انسان ساخت نیز به همین گونه است اگر چه برای جلوگیری از آنها تمهیدات فراوانی در نظر گرفته شده و می شود.

کشور ایران با توجه به جغرافیای خاص خود در یکی از آسیب پذیرترین بخش های کره زمین واقع گردیده (یکی از ۱۰ کشور حادثه خیز دنیا) و لذا احتمال وقوع حوادث طبیعی در آن افزایش یافته است. وقوع حوادثی نظیر زلزله ، سیل و... که هر ساله موجب تحمیل خسارتهای مالی و جانی فراوان در نقاط مختلف کشور می گردد خود مؤید این مطلب است.

توسعه مناطق شهری و زندگی اجتماعی و مراکز جمعیتی که بدون توجه به این مسائل و حتی رعایت مناسب اصول و ضوابط فنی از جمله در نقاط حادثه خیز نظیر حریم گسل ها، رودخانه ها و... بصورت روز افزون انجام می گردد ، امکان وقوع حوادث و به تبع ضرورت ، اهمیت و حساسیت توجه به آنها را افزایش داده است.

با توجه به ناگزیری وقوع حوادث مختلف ، توجه به مدیریت مطلوب آنها ، کاستن از اثرات نامطلوب آنها و برنامه ریزی مناسب برای پیشگیری و بازسازی باید مورد نظر قرار گیرد و در این راستا داشتن مرکز مدیریت و فرماندهی مناسب ، ضروری ترین اقدام به نظر میرسد.

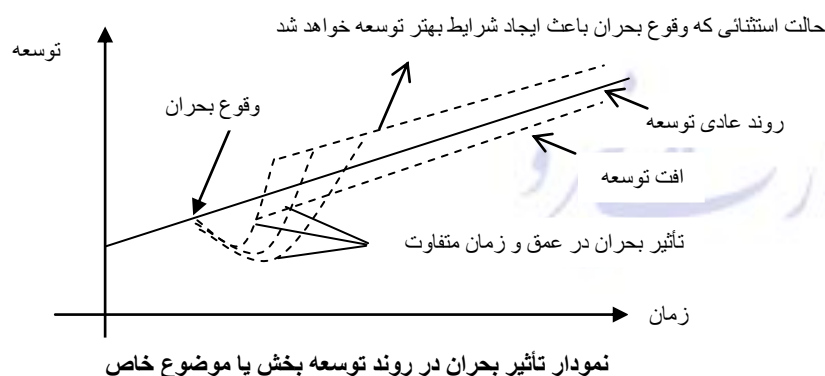
به عنوان نخستین گام ، احداث و راه اندازی اتاق بحران با هدف ایجاد مکانی ویژه برای اجتماع مدیران تصمیم گیر و محل استقرار سیستم فرماندهی از بدیهی ترین نیازها در این مبحث می باشد. مکانی امن و مطمئن که ضمن مجهز بودن به سیستم های سخت افزاری و نرم افزاری لازم ، بتواند به هنگام وقوع بحران به عنوان مهمترین و اصلی ترین مرکز ، شرایط مطلوبی را در تصمیم گیری ها فراهم نموده و به مدیریت مناسب بحران منتهی گردد.

اتاق بحران این مکان را فراهم می سازد که سامانه مدیریت حادثه به سرعت فعال شده و از بروز عملیات اشتباه ، دوباره کاری ، اختلال و تراکم نیروهای حاضر در صحنه و هدر رفتن انرژی و توان عملیاتی جلوگیری نماید.

این مرکز همچنین می تواند قبل از وقوع بحران ، محلی مناسب برای برنامه ریزی ، اجرا و نظارت طرحهای شناسایی تهدیدها و پیشگیری از تبدیل آنها به بحران فراگیر باشد.

توجه به فرآیند توسعه پایدار در زمینه های گوناگون ایجاب می کند تا مطالعات فنی و علمی و نیز اقدامات اجرایی مناسب در جهت مدیریت بحران انجام پذیرد ، چرا که وقوع هر بحران بصورت قطعی منتهی به تخریب و ازدست رفتن بخش عمده ای از توسعه ایجاد شده و نیز اختصاص حجم قابل

توجهی از منابع مورد نیاز توسعه برای غلبه بر بحران و بازسازی و مدیریت آن خواهد شد. بدین ترتیب روند توسعه بسته به شدت و عمق بحران، دچار وقفه یا رکودی با عمق و زمان متناسب با آن می گردد که این اتفاق با توجه به شدت و سرعت رشد و توسعه جوامع بشری، نوعی بازگشت به عقب خواهد بود.

معیارهای طراحی اتاق بحران

بمنظور راه اندازی اتاق بحران تعیین معیارها و ضوابط مربوط به عنوان مهمترین شاخص برای طراحی مناسب محسوب می گردد.

این معیارها شامل چهار محور انتخاب مکان ساخت، معماری، سازه و امکانات و تجهیزات آن می باشد که در حد امکان رعایت آنها لازم است.

۱- رعایت نکات ذیل در خصوص انتخاب مکان:

- ایمن در مقابل خطراتی چون زلزله، سیل و ...
- دور از مراکز خطر سازی چون پمپ بنزین، مخازن سوخت و ...
- با فاصله مطمئن از ساختمانهای بلند.
- دور از بخش های بحران خیز اجتماعی.
- نزدیک دفاتر و محل کار مقامات و مسئولین ذیربط.
- امکان دسترسی به دیگر مراکز امداد نظیر پلیس و آتش نشانی و ...
- در مواقع اضطراری، دسترسی های زمینی به آن بدون ترافیک و ازدحام امکان پذیر باشد.
- امکان ارتباط از طریق امواج رادیویی.
- امکان حفاظت فیزیکی داشته باشد.
- محل اتاق بحران جایگزین باید قبلاً انتخاب شده و آماده گردد.
- در مناطق پرتراکم نباشد.

۲- رعایت نکات ذیل در خصوص معماری:

- دسترسی‌های داخلی و خارجی آن به گونه‌ای باشد که در موقع سانحه مسدود نگردد و امکان استفاده ایمن و آسان از آنها گرفته نشود.
- سازه و تجهیزات داخلی ساختمان در موقع وقوع حادثه و پس از آن دچار خسارت نشده و از ایمنی لازم برخوردار باشد.
- فرم ساختمان تا حد امکان ساده باشد.
- تعداد طبقات محدود باشد.
- از لحاظ آتش سوزی ایمن باشد.
- در مقابل بلاهای طبیعی و غیرطبیعی مقاوم باشد.
- در مقابل آبگرفتگی تمهیدات لازم در ساختمان و محوطه منظور گردد.
- مصالح بکارگرفته شده مقاوم و سبک باشد.
- تجهیزات داخلی در مکان خود ثابت نگه‌داشته شوند تا در موقع حادثه هم خود آسیب ندیده و کارایی خود را از دست ندهند و هم باعث صدمه به دیگر افراد و اشیاء نشوند.
- دسترسی به فضاهای مختلف اتاق بحران کنترل شود.
- اصل سلسله مراتب و دسترسی به فضاها بخوبی رعایت گردد.
- مجموعه بصورت درون‌گرا طراحی گردد.
- در اطراف مجموعه فضای باز در نظر گرفته شود.
- از طریق کنترل ورود و خروج افراد، ایمنی ساختمان به لحاظ نفوذ افراد غیرمسئول تأمین گردد. (یکی از تمهیدات طراحی کارتهای شناسایی افراد مختلف با میزان دسترسی آنها در فضاهای مختلف است)
- ورود و خروج تجهیزات و لوازم مصرفی کنترل شده باشد.
- ساختار مخابراتی و اطلاعاتی اتاق بحران بگونه‌ای طراحی شود که در موقع بروز بحران دچار مشکل نگردد و در مقابل حادثه ایمن باشد.
- امکان برقراری ارتباط ایمن و بدون شنود با سایر سازمانهای ذیربط در امر بحران.
- ایمنی افراد حاضر در اتاق بحران در لحظه وقوع حادثه و پس از آن.
- ساختمان و عناصر الحاقی (پنجره‌ها، نورگیرها، تجهیزات برقی، مکانیکی، مخابراتی) به گونه‌ای طراحی و نصب گردند که باعث حادثه نشود.
- انبار، تجهیزات، مواد و لوازم مصرفی برای کارکنان موظف و مراجعین به بخش‌های مختلف برای طی دوره بحران پیش بینی شده باشد.
- امکان دسترسی سریع و آسان به تمام نقاط بحران خیز مرتبط از محل اتاق بحران.

— دسترسی به اطلاعات به سرعت امکانپذیر باشد.

— دسترسی سریع و آسان به مکانهای کلیدی درون ساختمان (اتاق بحران) برای افراد مورد نظر.

— امکان برقراری راحت ارتباط اطلاعاتی بین اتاق بحران و سایر سازمانها و نقاط مهم از طریق کانالهای ارتباطی مطمئن.

— نحوه دسترسی فضاهای داخلی اتاق بحران به یکدیگر باید ساده ، راحت و بدون پیچیدگی و ابهام باشد.

— دکوراسیون داخلی ، انتخاب مصالح ، رنگ آمیزی ، نور، شرایط محیطی و نحوه دسترسی باید بگونه‌ای باشد که باعث بوجود آمدن شرایط مطلوب روحی و روانی برای کارکنان آن گردد.

— طراحی فضاهایی برای استراحت افراد مرکز مدیریت بحران ضروری است.

— وسعت و ابعاد فضاهای اتاق بحران باتوجه به تعداد کارکنان موظف و غیرموظف و مراجعین به بخش‌های مختلف ، ورود و خروج‌های عادی و اضطراری ، نوع ، ابعاد و اندازه تجهیزات و ... باید طراحی شود.

— امکان بهره‌برداری چند گانه از اتاق بحران. (از قبیل آموزش ، تشکیل جلسات عادی کمیته بحران، مانور و ...)

— در اتاق بحران بکارگیری تمهیداتی برای فعالیت شبانه روزی ضروری است.

(از آنجا که اتاق بحران برای مدیریت انواع حوادث استفاده می‌شود و از سوی دیگر در حال حاضر براساس نیازها ، استانداردها و تجهیزات امروز طراحی می‌شود و در عین حال لازم است برای سالیان متمادی کارکرد خود را حفظ نماید، لذا باید از انعطاف لازم در بخش‌های مختلف برخوردار بوده و قابلیت تطبیق با شرایط جدید را با حداقل تخریب و نوسازی دارا باشد. همچنین اتاق بحران لازم است قادر باشد برای مدت زمان مشخصی (۲ هفته) از هر نظر (غذا ، بهداشت ، آب ، انرژی ، ارتباطات ، ...) خدمات لازم را برای افراد موجود در آن در سطح لازم و مناسب تأمین و ارائه نماید)

— پارتیشن‌ها و عناصر جداکننده ، کف‌ها ، سقف‌ها و ... بگونه‌ای باشد که امکان تغییراتی همچون تقسیم و گسترش فضاها و تلفیق آنها را با یکدیگر فراهم سازد.

— نحوه نصب تجهیزات و امکانات مخابراتی ، برقی ، مکانیکی و ... انعطاف پذیر و قابل تغییر باشد.

— طراحی فضای سبز و پارکینگ لازم در فضای باز اطراف اتاق بحران

— منشی و دبیرخانه.

— پیش بینی حضور مهمانان و شخصیت های مهم.

— کنترل فیزیکی و نگهبانی.

— بخش های امور مالی ، روابط عمومی ، گزارش های خبری ، کشیک و

- بخش کامپیوتر ، تلفن خانه و بیسیم ، بخش اسناد و مدارک.
- بخش های استراحت ، دوش و سرویس های بهداشتی ، غذاخوری ، آماده سازی غذا و ...

۳- رعایت نکات ذیل در خصوص سازه:

با توجه به حساسیت اتاق بحران شناخت و استفاده صحیح و مناسب از آیین نامه های ملی و بین المللی در طراحی و ساخت آن با توجه به موضوع عملکرد (استفاده مداوم و بدون وقفه) ضروری می باشد. (بارگذاری شامل بارهای مرده ، زنده ، برف ، باد ، زلزله ، انفجار و ...)

۴ - امکانات و تجهیزات مورد نیاز در اتاق بحران:

- مقدار کافی و مناسب غذا (برای حدود ۳ روز و تعداد حداقل ۱۰ نفر)
- مقدار کافی آب آشامیدنی و برای امور بهداشتی افراد داخل اتاق به مدت ۲ هفته
- خطوط تلفن ثابت
- برق اضطراری (دیزل و سوخت مورد نیاز آن تا ۲ هفته)
- سیستم صوتی و تصویری مناسب و مورد نیاز
- رایانه ها و UPS
- سیستم های مخابراتی دریافت و ارسال اطلاعات (بیسیم ، پیجر)
- دستگاه های مخابراتی دریافت و ارسال اطلاعات (telephon , fax)
- میز و صندلی و دیگر امکانات مرتبط
- سیستم گرمایش و سرمایش مناسب
- سیستم آتش نشانی
- سیستم تهویه مناسب
- سیستم های حرارتی
- روشنایی مناسب
- سیستم امنیتی و حفاظت تجهیزات

شرکت آب منطقه ای تهران